

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ ТА НАЦІОНАЛЬНА ЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ»**

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФз-213
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини», ОПП
«Міжнародний бізнес»

(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

____ Подлігаєва Анастасія Володимирівна ____
(прізвище та ініціали студента)

Керівник к.ф.н. Мелещенко А.І.____
(прізвище та ініціали)

Рецензент Риженко І.С.____
(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 124 с., 11 табл., 13 рис., 60 джерел., 1 додаток.

Мета роботи – визначення напрямків та тенденцій розвитку світового енергетичного ринку в умовах транснаціоналізації та глобалізації галузі.

Об’єкт роботи - система економічних відносин між суб’єктами світового енергетичного ринку.

Предмет роботи – процеси функціонування світового енергетичного ринку в умовах глобалізації.

Методи дослідження – порівняння, наукового пізнання, аналізу та синтезу, системно-структурний, абстрактно-логічний, економіко-статистичний.

Анотація. У даній магістерській роботі досліджено теоретико-методологічні основи функціонування світового енергетичного ринку та його структури на сучасному етапі, основні тенденції видобування і споживання газу та нафти . Встановлено визначальні фактори формування трендів розвитку світової енергетики на теперішньому етапі та вплив енергетичних корпорацій на процеси транснаціоналізації і глобалізації у цій галузі. Досліджено причини падіння попиту на нафту та газ, і водночас, зростання попиту на вугілля та відновлювані енергетичні джерела у світі. Встановлено тісну взаємозалежність між зростанням світової економіки та попитом на видобувні енергоресурси.

СКРАПЛЕНИЙ ПРИРОДНИЙ ГАЗ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА, ГАЗОТРАНСПОРТНА СИСТЕМА, ГІДРАВЛІЧНИЙ РОЗРИВ ПЛАСТА, ХАБ, ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС, МІЖНАРОДНЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ АГЕНСТВО.

Аннотация. В данной магистерской работе было исследовано теоретико-методологические основы функционирования мирового энергетического рынка и его структуры на современном этапе, основные тенденции добычи и потребления газа и нефти. Установлено определяющие факторы формирования трендов развития мировой энергетики на нынешнем этапе и влияние энергетических корпораций на процессы транснационализации и глобализаций в этой области. Исследованы причины падения спроса на нефть и газ, и в то же время рост спроса на уголь и возобновляемые источники энергии в мире. Установлено тесную взаимозависимость между ростом мировой экономики и спросом на добываемые энергоресурсы.

СЖИЖЕННЫЙ ПРИРОДНЫЙ ГАЗ, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ, ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ, ГАЗОТРАНСПОРТНАЯ СИСТЕМА, ГИДРАВЛИЧЕСКИЙ РАЗРЫВ ПЛАСТА, ХАБ, ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС, МЕЖДУНАРОДНОЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ АГЕНСТВО.

Annotation. In this master's work, the theoretical and methodological foundations of the functioning of the world energy market and its structure at the present stage, the main trends in the production and consumption of gas and oil were investigated. The determining factors of the formation of trends in the development of world energy at this stage and the influence of energy corporations on the processes of transnationalization and globalization in this area have been established. The reasons for the fall in demand for oil and gas, and at the same time, the growth in demand for coal and renewable energy in the world, have been investigated. A close interdependence between the growth of the world economy and the demand for producing energy resources has been established.

LIQUEFIED NATURAL GAS, GLOBALIZATION, ENERGY SECURITY, GAS-TRANSPORT SYSTEM, HYDRAULIC RIP-OF-PLASTIC, HUB, FUEL AND ENERGY COMPLEX, INTERNATIONAL ENERGY AGENCY.

ЗМІСТ

Завдання до виконання магістерської роботи.....	2
Реферат.....	3
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	7
Вступ.....	9
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	15
1.1 Поняття світового енергоринку та його структура.....	15
1.2 Особливості функціонування енергоринків Східної Азії та Західної Європи	24
1.3 Вплив глобалізації на функціонування світового енергетичного ринку.....	29
2 СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ	33
2.1 Міжнародна кон'юнктура ринку вугілля та нафтогазового ринку.....	33
2.2 Характерні особливості договірних відносин та ціноутворення у світовій нафтогазовій галузі.....	54
2.3 Альтернативні джерела енергії як засіб диверсифікації світового енергоринку.....	75
2.4 Монополізація світового енергетичного ринку світовими.....	79
3 СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	85
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАНИХ СИТУАЦІЯХ.....	95
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	95
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	97
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	100

4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	106
4.5 Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях.....	108
Висновки.....	112
Перелік джерел посилань.....	118
Додаток А Динаміка індексу покриття експорту імпортом та валового регіонального продукту в регіонах України.....	124

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Маркевич К., Омельченко В. Глобальні енергетичні тренди крізь призму національних інтересів України: Аналітична доповідь. Київ: Заповіт, 2016. – 118с.
2. Опалько В.В. Трансформація світового ринку енергоресурсів/ В.В. Опалько. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Випуск 2. - с.121-125
3. Бондаренко В.І. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє. Т. 1. Від вогню та води до електрики. К.: 2006. – 300 с.
4. Мельник та ін., 2006; Електроенергетика, 2014; Интегрированный, 2014; Звіт – URL: https://pidruchniki.com/73784/ekonomika/osnovi_funktsionuvannya_energetichnogo_rinku
5. BP Statistical Review of World Energy, June 2014. URL: <http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/statistical-review-2014/BPstatistical-review-of-world-energy-2014-full-report.pdf>.
6. Щорічник енергетики. URL: <https://yearbook.enerdata.ru/#energy-consumptiondata.html>.
7. Global Energy Statistical Yearbook 2015/ Domestic Gas Consumption. URL: <https://yearbook.enerdata.net/natural-gas-consumption-in-the-world.html>.
8. Чичина О. А. Світовий ринок енергетичних ресурсів: стан та перспективи. Вісник. ОНУ імені І.І Мечникова. 2016. Том 21. Випуск 7-1(49). с.21-25
9. InfoMine. Mining Intelligence and Technology. URL : <http://www.infomine.com/>.
10. Голикова А.П., Довгаль О.А.. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : [колективна монографія] / За ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 316 с.

11. Форум нафтогазового комплексу України: Ціни на природний газ в Європі, механізми ціноутворення, регулювання газового ринку в Європі та Росії. URL: http://www.ngbi.com.ua/io/mechan_price.htm.

12. Складено за даними: BP Statistical Review of World Energy, June 2016. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2016/bp-statistical-review-of-world-energy-2016-full-report.pdf>; World Bank, World Development Indicators, GDP growth - <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?Code=NY.GDP..>

13. Глобальные экономические перспективы: Европа и Центральная Азия, Январь 2015. URL: <http://www.worldbank.org/ru/news/feature/2015/01/13/global-economic-prospects-2015-europe-and-central-asia>.

14. Джерело: Corruption Perceptions Index 2015— <http://www.transparency.org/cpi2015>.

15. Джерело: BP Statistical Review of World Energy, June 2016. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2016/bp-statistical-review-of-world-energy-2016-full-report.pdf>.

16. SEC.gov. URL: <http://www.sec.gov/>.

17. Телегина Е. Новое измерение глобальной энергетической безопасности. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. №11. с.5-16.

18. Енергетична галузь України: підсумки 2015 року. Центр Разумкова, 2016.

19. World Energy Outlook 2012. International Energy Agency URL: http://www.iea.org/publications/free-publications/publication/WEO2012_free.pdf.

20. Складено за даними: Balances for 2014, International Energy Agency. URL: <http://www.iea.org/statistics/statisticssearch/report/?country=WORLD&product=balances&year=2014>.

21. Складено за даними: Brent Oil Historical Data. URL: <http://www.investing.com/commodities/brent-oil-historical-data>.

22. Тарнавский В. Проблемы и парадоксы сланцевой нефти/ В. Тарнавский. *Еженедельный информационный аналитический журнал "ЭнергоБизнес"*. 2016. №38 (978). с.4-7.
23. Енергетична галузь України: підсумки 2015 року. Центр Разумкова, 2016.
24. Национальный отраслевой журнал "Нефтегазовая вертикаль", 2016, №5, с.10-13.
25. Итоги работы Минэнерго России и основные результаты функционирования ТЭК в 2014 году. URL: <http://minenergo.gov.ru/node/92>.
26. Роман Рукомеда. Борьба за европейский газовый рынок усиливается. *Терминал* 28 (822), 11 июля 2016.
27. Енергетична галузь України: підсумки 2015 року. – Центр Разумкова, 2016.
28. Мировой "газовый" рынок ждут перемены: Япония настаивает на пересмотре контрактов. – УНІАН, 21 червня 2016р. URL: <http://economics.unian.net/energetics/1381152-mirovoy-gazovyiy-ryinok-jdut-peremenyi-yaponiya-nastaivaet-na-peresmotre-kontraktov.html>.
29. Index Mundi. URL: <http://www.indexmundi.com/>.
30. OffBank. URL: <https://www.offbank.ru/>.
31. Буркинський Б.В. «Зелений» вектор стратегічного планування розвитку України. *Еколог. вісн.* 2012. № 3(72). С. 6–7.
32. Tad Patzek. The Hubbert Peaks. *Civil & Environmental Engineering*. – U.C. Berkeley, University of Wisconsin, Madison, October 6, 2006.
33. Ергин Дэниел. Добыча: Всемирная история борьбы за нефть, деньги и власть. М. : "Альпина Паблишер", 2016. 944 с
34. Шевалье Ж.-М. Нефтяной кризис. М. : Прогрес, 1975.
35. Тьюгендхэт К. Нефть. Самый большой бизнес. М.: 1978. – 488 с.
36. Конопляник А.А. Мировой рынок нефти: возврат эпохи низких цен? РАН ; Институт народнохозяйственного прогнозирования. М. : Изд-во ИНП, 2000.

37. Жуков С.В. Интеграция нефтяного и финансового рынков и сдвиги в ценообразовании на нефть. М. : Изд-во ИНП. 2012.
38. Дзьоба О.Г. Особливості ціноутворення на регіональних ринках природного газу. *Науковий вісник ІФНТУНГ*. 2009. № 4(22). С. 14-21
39. Газові ринки ЄС і України: проблеми розвитку та інтеграції. Аналітична доповідь *Національна безпека і оборона*. 2008. №8. С.2-39.
40. Заика А. Формульный подход. URL: <http://www.business.ua/i816/a24577>
41. Газові ринки ЄС і України: проблеми розвитку та інтеграції. Аналітична доповідь *Національна безпека і оборона*. 2008. №8. С.2-39.
42. Лір В.Е. Закономірності формування кон'юнктури та маніпуляції «невидимої руки» нафтового ринку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 95-116.
43. Цены на нефть и рост мировой экономики Project Syndicate, USA. URL: <http://24news.com.ua/6765-ceny-na-neft-i-rost-mirovoj-ekonomiki/>
44. Горбунова А.С. Особенности механизмов ценообразования на международных рынках природного газа. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/>
45. Браун Л. «Как избежать климатических катастроф? План Б 4.0: «Спасение цивилизации» М.: Коммерсантъ, Эксмо, 2010. 416 с.
46. Глобальна вітрова статистика / Global Wind Statistics 2013. URL: http://www.gwec.net/wp-content/uploads/2014/02/GWEC-PRstats-2013_EN.pdf;
47. Щорічник енергетики. URL: <https://yearbook.enerdata.ru/#energy-consumptiondata.html>.
48. Закон України «Про альтернативні види палива» N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 2014. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1391-14>.
49. Renewables 2013. Global status report. Renewable Energy Policy Network for the 21st Century. URL: www.ren21.net.

50. Стрельбіцька Н.Є. Енергетичні корпорації: сучасні виклики та загрози. Економічні науки. «Молодий вчений». 2017. № 5 (45) травень. с.746-748

51. Стрельбіцька Н.Є. Роль та місце ТНК на світовому ринку нафти / Н.Є. Стрельбіцька. *Збірник тез доповідей Десятої Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених: «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації»* (м. Тернопіль, 21-23 лютого 2013 р.). Тернопіль: Економічна думка. 2013. Ч. 1. С. 102-103.

52. Top 250 Global Energy Companies 2004. Platts Top 250. URL: <https://top250.platts.com/Top250Rankings/2004/Region/Industry>

53. Епишов А. Волна революцій в арабських країнах: що ждеєт світової нафтогазовий ринок?. Блог науково-технічного журналу «Енергобезпе́ность и энерго́сбере́жение». 2011. URL: <http://sberegai.livejournal.com/12909.html>

54. Еженедельний інформаційно-аналітичний журнал «ЕнергоБізнес», 2014, №39 (979), від 27 вересня 2014р.

55. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15 грудня 2010р.

56. Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів з підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу України до осінньо-зимового періоду 2016/17 року та його проходження» №566 від 27 липня 2016р.

57. Ринки реального сектору економіки України в інституційному середовищі СОТ.

58. Розпорядження КМ України «Про схвалення Концепції впровадження механізмів стабільного фінансування.

59. Розпорядження КМ України «Про схвалення Концепції впровадження механізмів стабільного фінансування заходів з

енергоефективності (створення Фонду енергоефективності)” № 489-р від 13 липня 2016р.

60. Нова енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція, (проект). – Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.